

Uchwała Nr LXXIII/749/23

Rady Miasta Piły

z dnia 28 marca 2023r.

**w sprawie przyjęcia do realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny
Miasta Piły na lata 2023-2025**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023r. poz. 40), w związku z art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022r. poz. 447, z późn. zm.) Rada Miasta Piły uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Wspierania Rodziny Miasta Piły na lata 2023-2025, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Piły.

§ 3. Uchwała obowiązuje z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCA

Rady Miasta Piły

/-/ Maria Kubica

Uzasadnienie
do uchwały Nr LXXIII/749/23
Rady Miasta Piły
z dnia 28 marca 2023r.

w sprawie przyjęcia do realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny
Miasta Piły na lata 2023 - 2025

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022r. poz. 447 z późn. zm.) określa zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Do zadań własnych gminy, zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy, należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Gminny Program Wspierania Rodziny Miasta Piły na lata 2023-2025 określa cele oraz działania, za pomocą których mają one zostać osiągnięte. Głównym celem Programu, stanowiącego element polityki prorodzinnej gminy, jest tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny poprzez rozwijanie działań profilaktycznych oraz wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Założenia Programu stanowią załącznik do niniejszej uchwały.

Gminny Program Wspierania Rodziny Miasta Piły na lata 2023-2025 wpisuje się w Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Piły na lata 2021-2030 w obszarze wspierania rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.

W związku z powyższym podjęcie niniejszej uchwały jest zasadne.

w z. PREZYDENTA MIASTA
/-/ Krzysztof Szewc
Zastępca Prezydenta

**Gminny Program Wspierania Rodziny Miasta Piły
na lata 2023-2025**

2023

Spis treści

| | | |
|-----------|---|-----------|
| 1. | Wprowadzenie | 4 |
| 2. | Podstawy prawne | 5 |
| 3. | Diagnoza | 6 |
| 3.1. | Charakterystyka społeczno – demograficzna gminy Piła | 6 |
| 3.2. | Dane dotyczące przyznawania świadczeń z pomocy społecznej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile | 7 |
| 3.3. | Dane dotyczące innych świadczeń pieniężnych przyznawanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile | 12 |
| 3.4. | Asysta rodzinna | 13 |
| 3.5. | Specjalistyczne poradnictwo | 18 |
| 3.6. | Działalność Klubu Integracji Społecznej | 19 |
| 3.7. | Działalność projektowa MOPS w Pile | 20 |
| 3.7.1. | Projekt „Czas na rodzinę” | 20 |
| 3.7.2. | Projekty socjalne na rzecz rodzin z dziećmi oraz osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków | 22 |
| 3.8. | Inne formy wsparcia rodzin z dziećmi | 24 |
| 3.8.1. | Placówka wsparcia dziennego | 24 |
| 3.8.2. | Prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych w świetlicach | 24 |
| 3.8.3. | Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży | 25 |
| 3.8.4. | Działania animatora podwórkowego | 27 |
| 3.8.5. | Organizacja letniego wypoczynku | 28 |
| 3.8.6. | Usługi opiekuńcze świadczone na rzecz rodzin z dziećmi | 29 |
| 3.9. | Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie | 29 |
| 3.10. | Współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej | 30 |
| 3.11. | Instytucje działające w obszarze wsparcia rodziny na terenie gminy Piła | 31 |
| 4. | Cele i zadania Gminnego Programu Wspierania Rodziny Miasta Piły na lata 2023-2025 | 33 |
| 4.1. | <u>Cel główny.</u> Tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu rodzin poprzez rozwijanie działań profilaktycznych oraz | |

| | |
|---|-----------|
| wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej | 33 |
| 4.2. Cele szczegółowe..... | 33 |
| 4.2.1. <u>Cel szczegółowy 1.</u> Poprawa funkcjonowania rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zagrożonych wykluczeniem społecznym | 33 |
| 4.2.2. <u>Cel szczegółowy 2.</u> Rozwój lokalnego systemu wspierania rodzin przeżywających trudności w procesie wychowania i społecznej integracji | 37 |
| 4.2.3. <u>Cel szczegółowy 3.</u> Wspieranie rodzin biologicznych w działaniach na rzecz powrotu dzieci z pieczy zastępczej | 38 |
| 5. Źródła finansowania Programu | 39 |
| 6. Monitoring i ewaluacja Programu | 39 |
| Spis wykresów i tabel | 40 |

1. Wprowadzenie

Rodzina jest podstawową komórką społeczną, grupą która opiekuje się i wychowuje, kształtuje młodego człowieka i pomaga mu wejść w role społeczne, wypełniać obowiązki i korzystać z przysługujących praw i wolności.

Zgodnie z art. 18 oraz art. 71 Konstytucji RP rodzina znajduje się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej oraz państwo uwzględnia jej dobro w swojej polityce społecznej i gospodarczej. Zatem wsparcie rodzin przeżywających szeroko pojęte trudności jest konstytucyjnym obowiązkiem nałożonym na władzę.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa obowiązki gminy w zakresie wsparcia rodzin. Art. 176 pkt 1 ustawy stanowi, że do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Gminny Program Wspierania Rodziny Miasta Piły na lata 2023-2025 jest kontynuacją Programów realizowanych w latach 2014-2016, 2017-2019 oraz 2020-2022 i zawiera kompleksowe rozwiązania dotyczące wsparcia rodzin z dziećmi, wykorzystujące przede wszystkim pracę z rodziną. Jako główne formy wsparcia przyjmuje asystę rodzinną, pracę socjalną i specjalistyczne poradnictwo. Ponadto ważnymi elementami pomocy są świadczenia pieniężne, w tym: zasiłki z pomocy społecznej, świadczenia rodzinne i alimentacyjne, a także działania integracyjne na rzecz pilskich rodzin.

Program będzie realizowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile we współpracy z instytucjami i organizacjami, których podmiotem oddziaływań jest rodzina, z zachowaniem zasady wzajemnej współpracy oraz poszanowania godności wszystkich uczestników działań.

Odbiorcami programu, podobnie jak w latach ubiegłych, będą rodziny przeżywające trudności, zwłaszcza w sferze opiekuńczo-wychowawczej w tym te, z których dzieci zostały umieszczone w różnych formach pieczy zastępczej, rodziny z dziećmi z niepełnosprawnościami, zagrożone sytuacją kryzysową, dzieci i młodzież zagrożone niedostosowaniem społecznym, a także przedstawiciele instytucji, organizacji oraz służb pracujących na rzecz dziecka i rodziny.

Realizacja działań przewidzianych w Gminnym Programie Wspierania Rodziny Miasta Piły na lata 2023-2025 ma na celu poprawę sytuacji rodzin mieszkających na terenie gminy Piła.

Warto w tym miejscu zaznaczyć, że Program na lata 2020-2022 był realizowany w trudnym czasie. Od 2020r. rozprzestrzenił się koronawirus, który skutecznie utrudniał komunikację i prowadzenie działań. W związku z wprowadzeniem pracy zdalnej, ograniczeniem możliwości spotkań w grupach, bezpośredni kontakt z rodzinami będącymi beneficjentami MOPS w Pile był znacznie ograniczony. Głównym sposobem utrzymywania kontaktu i współpracy była wówczas rozmowa przez telefon lub komunikatory internetowe. Konieczność bazowania na takiej formie kontaktu z rodziną utrudniała pracę w szczególności w zakresie diagnozy sytuacji rodziny.

Następnie na początku 2022r., w związku z konfliktem zbrojnym na terenie Ukrainy, gmina Piła stanęła przed nowym wyzwaniem, jakim była pomoc uchodźcom, w szczególności matkom z dziećmi, które przeżyły głęboką traumę w wyniku wybuchu wojny w ojczyźnie i które musiały zmierzyć się z problemem wynikającym ze zmiany miejsca, w którym żyją. Proces integracji ukraińskich rodzin był i nadal stanowi wyzwanie, któremu również należy stawić czoło. Dzięki działaniom mającym na celu integrację społeczną oraz specjalistycznemu wsparciu mamy nadzieję pozytywnie wpłynąć na sytuację ukraińskich rodzin przebywających na terenie gminy Piła.

2. Podstawy prawne

- ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2021r., poz. 2268),
- ustawa z dnia 11 lutego 2016r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- ustawa z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- ustawa z dnia 4 lutego 2011r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3,
- ustawa z dnia 25 lutego 1964r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,

- ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

3. Diagnoza

3.1. Charakterystyka społeczno - demograficzna gminy Piła

Piła jest średniej wielkości miastem. Wg stanu na 31 grudnia 2021r. liczba mieszkańców wynosiła 71 226, z czego 52,2% stanowiły kobiety, a 47,8% mężczyźni. Z danych GUS wynika, że w latach 2020-2021 liczba mieszkańców miasta zmalała o 4,5%. Średni wiek mieszkańców gminy wynosi 43,1 lat i jest nieznacznie wyższy od średniego wieku mieszkańców województwa wielkopolskiego, który wynosi 41,1 lat oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Mieszkańcy Piły zawarli w 2021 roku 310 małżeństw, co odpowiada 4,3 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to wartość mniejsza, niż wartość dla województwa wielkopolskiego, która wynosi 4,6 małżeństw na 1000 mieszkańców oraz wartość porównywalna dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,7 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Jest to wartość wyższa od wartości dla województwa wielkopolskiego, która wynosi 1,6 rozwodów na 1000 mieszkańców oraz więcej od wartości dla kraju. 29,6% dorosłych mieszkańców Piły jest stanu wolnego, 52,8% żyje w małżeństwie, 8,3% mieszkańców jest po rozwodzie, a 8,4% to wdowy/wdowcy. Stan cywilny 0,9% dorosłych mieszkańców Piły nie został ustalony.

Piła ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -441. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -6,16 na 1000 mieszkańców Piły. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów, wynosi 0,6 i jest niższy od średniej dla województwa, która wynosi 0,78 oraz od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. Na 1000 mieszkańców Piły przypada 13,12 zgonów. Jest to wartość wyższa od wartości średniej dla województwa wielkopolskiego, która wynosi 12,34 oraz nieznacznie niższa od średniej całego kraju. 57,5% mieszkańców

Piły stanowią osoby w wieku produkcyjnym, 17,3% w wieku przedprodukcyjnym, a 25,2% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

3.2. Dane dotyczące przyznawania świadczeń z pomocy społecznej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile

Sytuacja pilskich rodzin uwarunkowana jest nie tylko zmianami demograficznymi, ale też zagrożeniami, które nieodłącznie towarzyszą procesom społecznym, ekonomicznym i kulturowym. Ubóstwo, powodowane głównie bezrobociem, niepełnosprawnością, problemami opiekuńczo – wychowawczymi, przemoc w rodzinie, uzależnienia to trudności z jakimi borykają się pilskie rodziny, a których, w znacznej mierze, nie są w stanie same przezwyciężyć.

Analiza statystyk systemu pomocy społecznej ukazuje skalę oraz problemy, z jakimi zmagają się pilskie rodziny.

W latach 2019 – 2021 utrzymywała się tendencja spadkowa ogólnej liczby rodzin i osób korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile w ramach świadczeń przyznawanych decyzją administracyjną. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w drodze decyzji, w 2021 r. wyniosła 1799, co w stosunku do roku 2019 oznacza spadek o 8,2%.

Tabela 1. Dane dot. rodzin korzystających w latach 2019 – 2021 ze świadczeń z pomocy społecznej, przyznanych decyzją administracyjną

| Wyszczególnienie | 2019 | 2020 | 2021 |
|--|-------------|-------------|-------------|
| Liczba rodzin ogółem | 1959 | 1919 | 1799 |
| • w tym korzystających z pomocy w formie świadczeń pieniężnych* | 1 610 | 1 568 | 1 438 |
| • w tym korzystających z pomocy w formie świadczeń niepieniężnych* | 1 033 | 916 | 887 |

* wartości wykazane w wierszu 2 i 3 nie sumują się, gdyż część rodzin korzysta zarówno ze świadczeń pieniężnych, jak i niepieniężnych

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Na sukcesywny spadek liczby rodzin, korzystających ze świadczeń Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 2019 – 2021 miało wpływ kilka czynników. Z pewnością należy tu wskazać zachodzące zmiany demograficzne, tj. spadek liczby mieszkańców Piły, jak też zmiany ekonomiczne, tj. malejące bezrobocie, wzrost wynagrodzeń czy rozszerzenie w 2019 roku grupy beneficjentów rządowego programu „Rodzina 500+”, co w konsekwencji przyczyniło się do poprawy sytuacji finansowej piłskich rodzin. Nie bez znaczenia pozostaje też fakt, że przy corocznym wzroście wynagrodzeń w analizowanym okresie, tzn. w latach 2019 – 2021, w pomocy społecznej obowiązywało to samo kryterium dochodowe, ustalone rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11 lipca 2018r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej, które wynosiło 528 zł dla osoby w rodzinie oraz 701zł dla osoby samotnie gospodarującej. Wylimitowało to część rodzin i osób z możliwości korzystania ze świadczeń pomocy społecznej, głównie świadczeń pieniężnych, przyznawanych w oparciu o kryterium dochodowe. Warto dodać, że kolejne rozporządzenie weryfikujące kryteria dochodowe, z 14 lipca 2021r., które zaczęło obowiązywać 1 stycznia 2022r., podwyższyło ww. kryteria zaledwie do kwot odpowiednio 600 zł i 776 zł.

Od lat wśród dominujących powodów korzystania ze świadczeń pomocy społecznej znajdują się cztery problemy: ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność bezrobocie.

Tabela 2. Wybrane powody przyznania pomocy społecznej w latach 2019 – 2021

| Powody przyznania pomocy | 2019 | 2020 | 2021 |
|--|----------------|----------------|----------------|
| | Rodziny ogółem | Rodziny ogółem | Rodziny ogółem |
| Ubóstwo | 902 | 825 | 747 |
| Długotrwała lub ciężka choroba | 1123 | 1123 | 1072 |
| Niepełnosprawność | 781 | 749 | 709 |
| Bezrobocie | 804 | 823 | 745 |
| Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego | 426 | 385 | 356 |
| Alkoholizm | 360 | 364 | 345 |
| Przemoc w rodzinie | 55 | 55 | 51 |

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Największą grupę rodzin, którym udzielono wsparcia w 2021r., stanowiły rodziny osób długotrwale lub ciężko chorych. Następnymi w kolejności powodami przyznania pomocy było ubóstwo oraz bezrobocie. Liczba rodzin z problemem ubóstwa, systematycznie maleje (w 2021 r. nastąpił spadek o 17,2% w stosunku do 2019r.).

W 2020 r. zauważalny był niewielki wzrost liczby rodzin, którym przyznano pomoc społeczną z powodu bezrobocia. Mogło to być wynikiem trudnej sytuacji na rynku pracy w związku z pandemią koronawirusa, która zmusiła wielu pracodawców do zawieszenia działalności lub zmniejszenia liczby etatów. W 2021r. sytuacja na świecie i w Polsce zaczęła się stabilizować, w związku z tym liczba rodzin, korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile z powodu bezrobocia, spadła o 78 w stosunku do roku poprzedniego. Liczba rodzin z problemem bezrobocia zmniejszyła się także w stosunku do roku 2019r. (o 59 rodzin).

Wśród istotnych powodów udzielonej w latach 2019 – 2021 pomocy niezmiennie znajdowała się też bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego jednak, co istotne, liczba rodzin dotkniętych tym problemem systematycznie maleje (w 2021 r. nastąpił spadek liczby rodzin o 16,4% w porównaniu z 2019 r.).

Wśród rodzin objętych świadczeniami z pomocy społecznej znaczącą grupę stanowią rodziny z dziećmi, w tym rodziny niepełne. Ich liczba również systematycznie spada. Ilustruje to poniższa tabela.

Tabela 3. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą MOPS w Pile w latach 2019-2021

| Wyszczególnienie | 2019 | 2020 | 2021 |
|--------------------------|------------|------------|------------|
| Rodziny z dziećmi w tym: | | | |
| • z 1 dzieckiem | 779 | 737 | 698 |
| • z 2 dzieci | 302 | 286 | 274 |
| • z 3 dzieci | 280 | 276 | 255 |
| • z 4 i więcej dzieci | 134 | 112 | 109 |
| | 63 | 63 | 60 |
| Rodziny niepełne, w tym: | | | |

| | | | |
|-----------------------|------------|------------|------------|
| • z 1 dzieckiem | 331 | 294 | 258 |
| • z 2 dzieci | 126 | 117 | 102 |
| • z 3 dzieci | 115 | 103 | 96 |
| • z 4 i więcej dzieci | 65 | 50 | 39 |
| | 25 | 24 | 21 |

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile

Główną formę pomocy świadczonej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile dla rodzin stanowią zasiłki okresowe oraz wsparcie w postaci finansowania posiłków w szkołach i przedszkolach dla dzieci z rodzin, których dochody nie przekraczały 150% kryterium dochodowego, zawartego w art. 8 ustawy o pomocy społecznej.

Tabela 4. Rodziny objęte pomocą w formie zasiłku okresowego oraz opłacania posiłków w szkołach i przedszkolach

| | 2019 | 2020 | 2021 |
|---------------------------|----------------|----------------|----------------|
| Formy pomocy | Rodziny ogółem | Rodziny ogółem | Rodziny ogółem |
| Zasiłki okresowe | 793 | 794 | 711 |
| Posiłki dla dzieci | 460 | 356 | 309 |

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Jak wynika z danych zawartych w tabeli, liczba rodzin objęta powyższymi formami pomocy sukcesywnie spadała. Tu także zasadniczym powodem takiej sytuacji był wzrost dochodów gospodarstw domowych przy jednoczesnym zachowaniu kryterium dochodowego, kwalifikującego rodziny do przyznania pomocy.

Posiłki w szkołach i przedszkolach są pożądaną przez rodziny formą pomocy. Dzięki temu dzieci mają zabezpieczony ciepły posiłek, co zwiększa ich komfort i poczucie bezpieczeństwa, natomiast dla rodziców jest to rozwiązanie pozwalające na realizację jednej z podstawowych potrzeb bytowych.

W latach 2019-2021 spadała liczba dzieci korzystających ze wsparcia w postaci dożywiania w szkołach oraz przedszkolach. Wyjątek stanowi 2019 r., który był ostatnim, w którym funkcjonowały gimnazja (zostały zlikwidowane z dniem 31 sierpnia 2019r.) W roku szkolnym 2018/2019 do szkół uczęszczali tylko uczniowie III

klas. Warto przy tym zauważyć, że liczba dzieci uczęszczających do szkół podstawowych utrzymywała się w tych latach na podobnym poziomie, natomiast liczba dzieci w przedszkolach wzrastała. Szczegółowe dane na ten temat zawiera poniższa tabela.

Tabela 5. Dzieci objęte pomocą w formie dożywiania w szkołach i przedszkolach

| Wyszczególnienie | 2019 | | 2020 | | 2021 | |
|--------------------------|----------------------|------------------------------------|----------------------|------------------------------------|----------------------|------------------------------------|
| | Liczba dzieci ogółem | Liczba dzieci objętych dożywianiem | Liczba dzieci ogółem | Liczba dzieci objętych dożywianiem | Liczba dzieci ogółem | Liczba dzieci objętych dożywianiem |
| Gimnazja | 773 | 678 | - | - | - | - |
| Szkoły podstawowe | 6244 | | 6236 | 512 | 6226 | 503 |
| Przedszkola | 2760 | 296 | 2790 | 240 | 2845 | 225 |

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile

Wśród oferowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile form pomocy dla rodzin, mających na celu przezwycięzenie ich trudnych sytuacji życiowych, kluczowe znaczenie odgrywają praca socjalna i asysta rodzinna. Praca socjalna jest adresowana do wszystkich grup osób i rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej. Asysta rodzinna obejmuje rodziny mające przede wszystkim trudności w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Liczba rodzin objętych tymi formami pomocy systematycznie wzrasta.

Praca socjalna świadczona jest niezależnie od posiadanego dochodu osoby czy rodziny. Ma ona na celu wzmocnienie lub rozwijanie aktywności i samodzielności osób i rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów. W roku 2021 tą formą pomocy objętych zostało 2 237 rodzin, z czego na rzecz 736 rodzin praca socjalna świadczona była jako wyłączna forma wsparcia. W odniesieniu do roku 2019 liczba rodzin objętych pracą socjalną wzrosła o 13,2%. Jeszcze większy wzrost nastąpił w liczbie rodzin objętych wyłącznie pracą socjalną, bo aż o 39,1%.

Tabela 6. Rodziny objęte pomocą w formie pracy socjalnej

| Wyszczególnienie | 2019 | 2020 | 2021 |
|---|------|------|------|
| Liczba rodzin objętych pracą socjalną ogółem | 1976 | 2280 | 2237 |
| • w tym liczba rodzin objętych wyłącznie pracą socjalną | 529 | 623 | 736 |

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Tendencja wzrostowa dotycząca liczby rodzin korzystających z pomocy w formie niefinansowej, jaką jest praca socjalna, prawdopodobnie będzie się utrzymywać. Kryzys związany z epidemią COVID – 19 i wojna w Ukrainie, niepewna sytuacja ekonomiczna rodzin, rodzą stres i frustrację, a w konsekwencji powodują pogorszenie kondycji społeczeństwa w obszarze zdrowia psychicznego. Skutkuje to nasileniem się problemów w rodzinach takich jak alkoholizm, przemoc w rodzinie, czy niewydolność opiekuńczo- wychowawcza.

3.3. Dane dotyczące innych świadczeń pieniężnych przyznawanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile

W latach 2019-2021 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile udzielał rodzinom z dziećmi wsparcia w postaci różnego rodzaju świadczeń pieniężnych spoza obszaru pomocy społecznej. Były to przede wszystkim świadczenia rodzinne z dodatkami, świadczenia wychowawcze oraz stypendia szkolne. Wybrane świadczenia ilustruje poniżej zamieszczona tabela.

Tabela 7. Wybrane świadczenia dla rodzin z dziećmi przyznane w latach 2019-2021

| Rodzaj świadczenia | 2019 | | 2020 | | 2021 | |
|--|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| | Liczba rodzin | Liczba dzieci | Liczba rodzin | Liczba dzieci | Liczba rodzin | Liczba dzieci |
| Świadczenia wychowawcze | 8 272 | 12 373 | 8 262 | 12 781 | 8 638 | 12 968 |
| Jednorazowe świadczenie „Dobry Start”* | 6 192 | 8 357 | 6 089 | 8 295 | 15 | 15 |
| Zasiłek rodzinny | 2 288 | 4 047 | 1 748 | 3 228 | 1 539 | 2 863 |
| Świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego | 523 | 698 | 473 | 644 | 471 | 643 |
| Stypendia szkolne | 310 | 817 | 383 | 642 | 211 | 575 |

| | | | | | | |
|---|-----|-----|-----|-----|-----|-----|
| Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka | 436 | 445 | 349 | 360 | 364 | 362 |
| Świadczenia rodzicielskie | 249 | 259 | 255 | 266 | 251 | 265 |
| Jednorazowe świadczenie wynikające z ustawy „Za Życiem” | 6 | 6 | 4 | 4 | 4 | 4 |

* Od 1.07.2021r. Świadczenie „Dobry Start” realizuje ZUS. W 2021r. świadczenie to wypłacano wyłącznie na wnioski złożone w 2020r.

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile

3.4. Asysta rodzinna

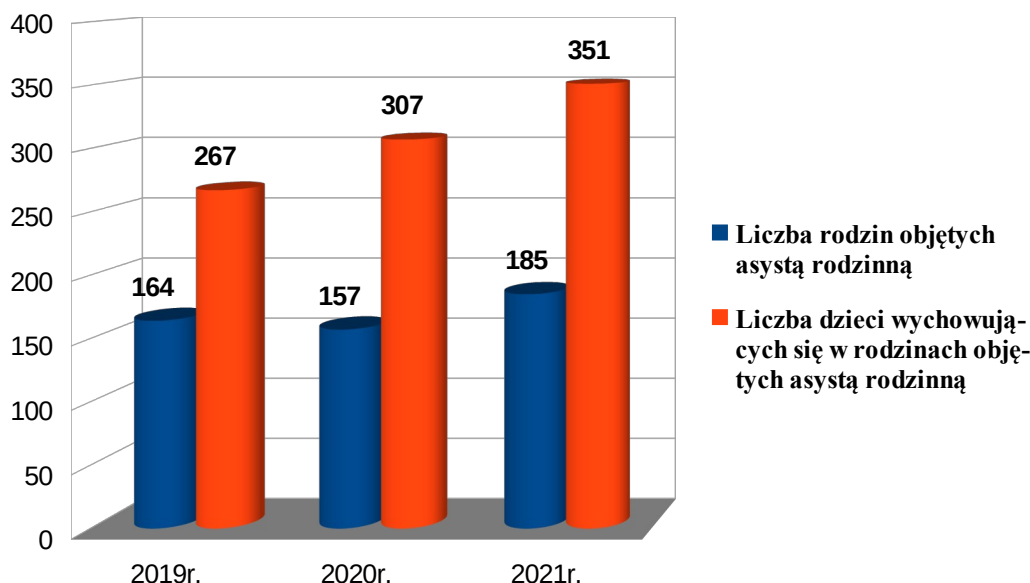
Asysta rodzinna jest formą wsparcia skierowaną przede wszystkim do rodzin przeżywających trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Celem pracy asystentów z rodzinami jest nabycie i utrwalenie prawidłowych postaw rodzicielskich względem małoletnich dzieci oraz zapobieganie umieszczeniu ich w pieczy zastępczej.

Głównym realizatorem zadań gminy w zakresie wspierania rodziny niezmiennie pozostaje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile, w strukturze którego funkcjonuje Zespół ds. Asysty Rodzinnej. W roku 2022 w ośrodku zatrudnionych było 13 asystentów rodziny, którzy pracują na podstawie umowy o pracę (w tym 12 na cały etat i 1 na $\frac{3}{4}$ etatu), w zadaniowym systemie czasu pracy, co wynika wprost z art. 17 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Nadmienić należy, iż w okresie od 01.09.2019r. do 31.08.2022r. dwóch asystentów rodziny zatrudnionych było w ramach projektu „Czas na Rodzinę”, finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zespół ds. Asysty Rodzinnej podejmował szereg działań na rzecz doskonalenia zawodowego, w tym podnoszenia kompetencji oraz doskonalenia warsztatu pracy poprzez uczestniczenie w superwizjach, szkoleniach i konferencjach, które z powodu sytuacji epidemicznej realizowane były w dużej mierze zdalnie.

Wszystkie rodziny, z którymi współpracują asystenci rodziny, wymagają wsparcia w zakresie prawidłowego wypełniania funkcji rodzicielskich. Liczbę rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny oraz wychowujące się w nich dzieci w latach 2019-2021



Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile.

Asysta rodzinna realizowana jest w rodzinach za ich zgodą lub na podstawie zobowiązania sądowego. Rodziny objęte asystą dzielą się na dwie grupy, tzn. na rodziny sprawujące opiekę nad dziećmi i rodziny, z których dzieci umieszczono w pieczy zastępczej. Dane dotyczące typów rodzin ilustruje poniższa tabela.

Tabela 8. Typy rodzin objętych asystą w latach 2019-2021

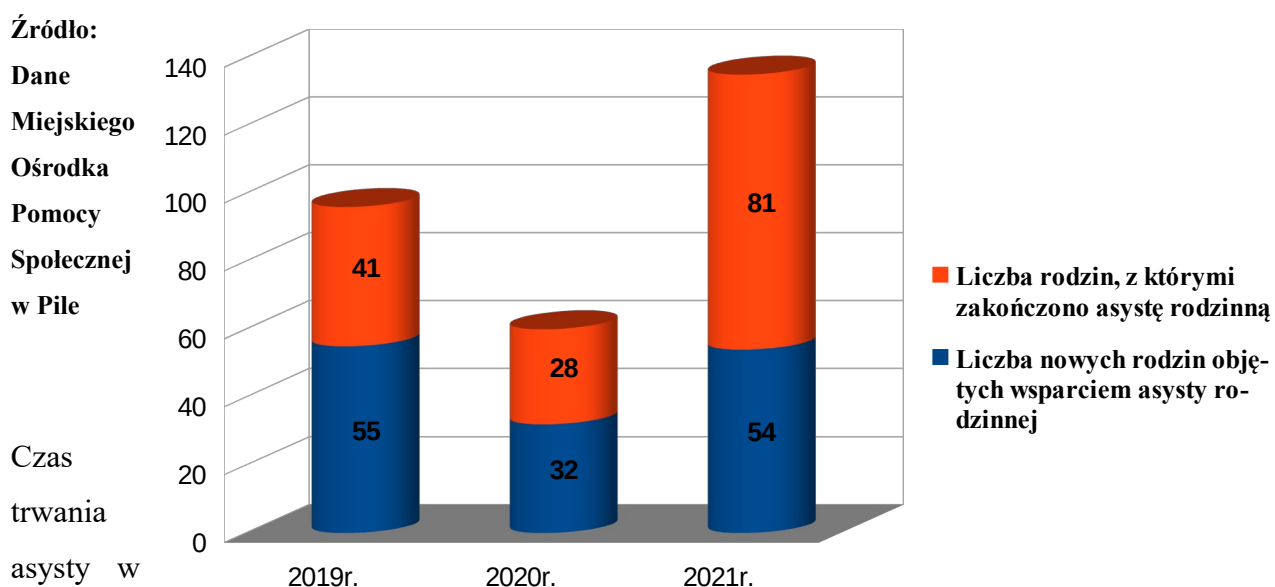
| Lp. | Wyszczególnienie | | Liczba rodzin w 2019r. | Liczba rodzin w 2020r. | Liczba rodzin w 2021r. |
|-----|--|---|------------------------|------------------------|------------------------|
| 1. | Podział rodzin ze względu na podstawę przydzielenia asysty | Za zgodą rodziny | 147 | 136 | 160 |
| | | Zobowiązanie postanowieniem sądowym | 17 | 21 | 25 |
| 2. | Podział rodzin ze względu na skład rodziny * | Rodziny sprawujące opiekę nad dziećmi | 142 | 135 | 153 |
| | | Rodziny, z których dzieci umieszczono w pieczy zastępczej | 43 | 38 | 50 |

* Liczby rodzin w wierszu 2 nie należy sumować, gdyż w niektórych rodzinach występuje sytuacja mieszana (część dzieci wychowuje się w rodzinie biologicznej, a część w pieczy zastępczej)

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest aktem prawnym, w oparciu o który prowadzona jest asysta rodzinna. W 2019r. po raz pierwszy asystą objętych zostało 55 nowych rodzin. Wśród rodzin, z którymi pracowali asystenci, była jedna rodzina, w której asysta realizowana była w oparciu o ustawę z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. W roku 2020r. liczba rodzin wspieranych przez asystentów rodziny nieznacznie spadła. Natomiast w 2021r. nastąpił znaczący wzrost liczby rodzin objętych asystą w porównaniu z rokiem 2019 (o prawie 13%).

Wykres 2. Rodziny objęte po raz pierwszy wsparciem asystenta rodziny w latach 2019-2021 oraz rodziny, z którymi w tym okresie zakończono pracę



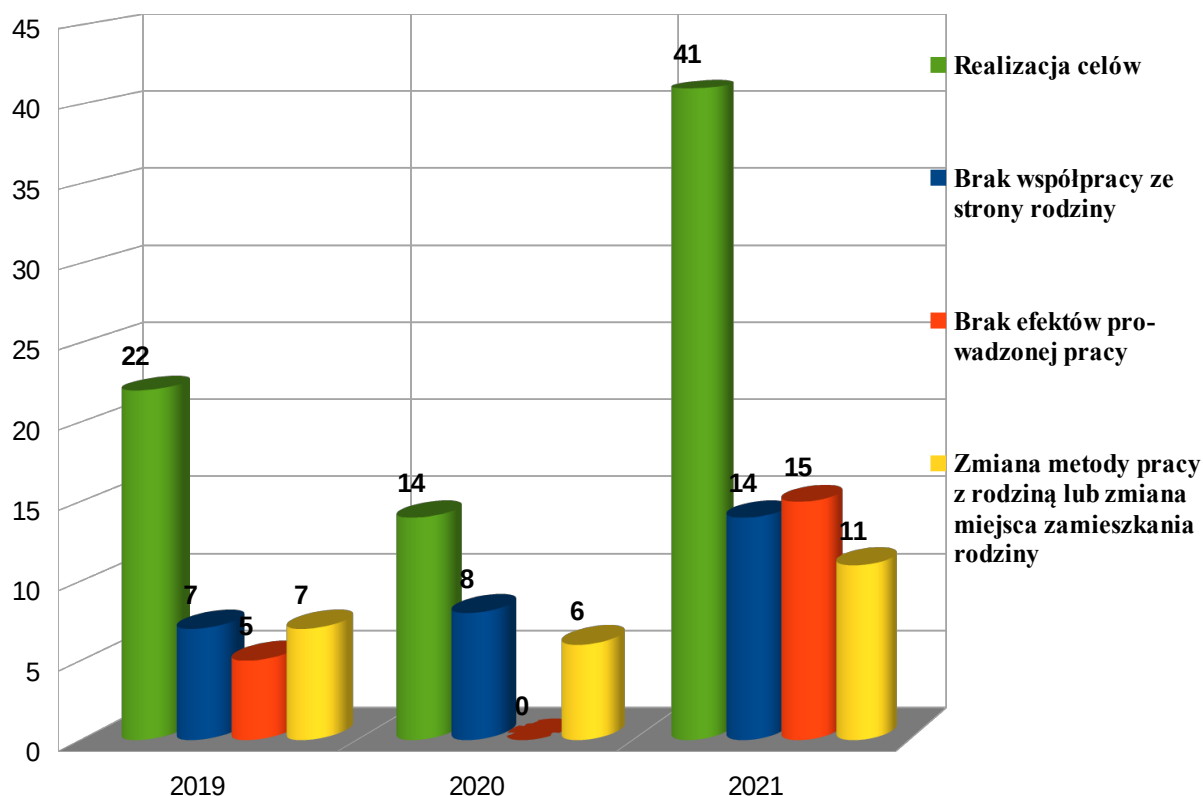
poszczególnych rodzinach jest zróżnicowany. Zależy przede wszystkim od potrzeb poszczególnych rodzin, skali problemów, które chcą one rozwiązać przy wsparciu asystentów, a także od postawy i zaangażowania rodzin w poprawę ich sytuacji. Przyczynami dla których asystenci kończą pracę z rodzinami są:

- ✓ osiągnięcie celów założonych w planie pracy z rodziną,
- ✓ brak współpracy ze strony rodziny,
- ✓ brak efektów prowadzonej pracy (co skutkuje np. pozbawieniem rodziców władzy rodzicielskiej i umieszczeniem dzieci w rodzinach adopcyjnych),
- ✓ zmiana metody pracy z rodziną,
- ✓ zmiana miejsca zamieszkania rodziny poza teren Piły.

Na przestrzeni lat 2019-2021 najczęstszym powodem zakończenia asysty rodzinnej w rodzinach nią objętych było zrealizowanie celów zawartych w planie pracy z rodziną, co było szczególnie widoczne w 2021r.

Powody zakończenia współpracy asystenta rodziny z rodziną w latach 2019-2021 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3. Powody zakończenia pracy asystentów z rodzinami w latach 2019-2021.



Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile

W 2019r. przeciętny czas pracy asystenta z rodziną wynosił 27 miesięcy, w 2020r. wynosił 32 miesiące, natomiast w roku 2021r. był to okres 29 miesięcy. Nadmienić należy, iż rekomendowany przed metodyków asysty rodzinnej czas pracy asystenta z jedną rodziną wynosi do 36 miesięcy.

W trakcie współpracy z rodzinami asystenci podejmują szereg działań ujętych w planach pracy z rodzinami, w tym między innymi:

- treningi w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego, w tym planowanie domowego budżetu, trening w zakresie przygotowywania posiłków,
- towarzyszenie rodzinom podczas załatwiania przez nie spraw urzędowych,
- monitorowanie stanu zdrowia dzieci, realizacji badań i szczepień profilaktycznych, towarzyszenie rodzicom podczas wizyt z dziećmi u lekarza,
- monitorowanie sytuacji przedszkolnej i szkolnej dzieci oraz ich postępów edukacyjnych,
- modelowanie sposobu spędzania czasu wolnego rodziców z dziećmi, w tym zabaw i gier,
- wsparcie kobiet w ciąży, pomoc w przygotowaniu się na urodzenie dziecka, edukacja rodziców w zakresie pielęgnacji noworodków i małych dzieci,
- motywowanie rodzin zmagających się z uzależnieniami i współuzależnieniami do podjęcia terapii, pomoc w ustaleniu terminów wizyt u specjalistów,
- współpraca instytucjami odpowiedzialnymi za pieczę zastępczą, wsparcie rodziców biologicznych w nawiązaniu kontaktów z ww. jednostkami
- opiniowanie możliwości powrotu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej pod opiekę rodziców biologicznych,
- motywowanie do udziału w różnych formach zajęć mających na celu podniesienie kompetencji opiekuńczo- wychowawczych rodziców,
- udział w posiedzeniu grup roboczych w ramach prowadzonych w rodzinach procedur „Niebieskie Karty”.

Po zakończeniu pracy z rodzinami, które zrealizowały plan pracy zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, asystenci rodziny prowadzili monitoring ich sytuacji, który trwał przeciętnie od 3 do 6 miesięcy (ustawodawca nie określa jak długo powinien trwać okres monitoringu rodziny, dla każdej rodziny ustalany jest on indywidualnie). W przypadku rodzin, w których asysta została zakończona z innych powodów niż realizacja planu pracy z rodziną, monitorowanie ich sytuacji odbywało się zazwyczaj w ramach pracy socjalnej.

W ostatnim czasie zwiększyła się nieco liczba rodzin, z którymi zakończono współpracę z uwagi na opuszczenie terenu Piły. W przypadkach, gdy rodzina wymagała dalszej współpracy z asystentem rodziny, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile

informował właściwe ośrodki pomocy społecznej o zamieszkaniu rodziny na ich terenie.

W latach 2019-2021 pracę z rodzinami asystenci rodziny prowadzili w ścisłej współpracy przede wszystkim z pracownikami socjalnymi Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile, a także pracownikami socjalnymi i koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pile, kuratorami zawodowymi i społecznymi, dzielnicowymi Komendy Powiatowej Policji w Pile. Ponadto Zespół ds. Asysty Rodzinnej korzystał ze wsparcia specjalistów w zakresie wspierania rodziny oraz metodyków asysty rodzinnej, uczestnicząc w prowadzonych przez nich szkoleniach i superwizjach.

3.5. Specjalistyczne poradnictwo

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile od wielu lat prowadzi działalność w zakresie nieodpłatnego poradnictwa specjalistycznego dla osób i rodzin przeżywających kryzys, borykających się z trudnościami opiekuńczo – wychowawczymi.

Poradnictwo specjalistyczne w analizowanych latach odbywało się w ramach projektów (w tym współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej), działalności Klubu Integracji Społecznej, oraz pozostałej działalności MOPS w Pile. Konsultacje prowadzone były między innymi przez 2 pedagogów, 3 psychologów, 2 radców prawnych, terapeutę uzależnień, 3 specjalistów pracy socjalnej z rodziną dotkniętą problemem przemocy w rodzinie. Jeden z pracowników socjalnych, posiadający również uprawnienia mediatora, prowadził mediacje w rodzinie. Od 2020r. konsultacje prowadzone były dodatkowo przez psychologa dziecięcego oraz 3 specjalistów ds. profilaktyki uzależnień.

W 2021r. funkcjonowała również grupa samopomocowa dla mieszkańców Ośrodka Wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile (przy punkcie konsultacyjnym) – uczestnikami byli dorośli mieszkańcy (13 osób) mający szeroko rozumiany problem związany z nadużywaniem bądź uzależnieniem od substancji psychoaktywnych. Grupa miała charakter otwarty i przeznaczona była dla osób dorosłych. Koordynatorem i moderatorem spotkań grupy samopomocowej był terapeuta ds. uzależnień. W ramach tej grupy odbyły się 24 spotkania.

Tabela 9. Specjalistyczne wsparcie dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze

| Formy wsparcia | Liczba rodzin korzystających z poszczególnych form wsparcia w latach 2019-2021 | | |
|---|--|--------|--------|
| | 2019r. | 2020r. | 2021r. |
| Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne | 428 | 671 | 899 |
| Terapie i mediacje | 8 | 8 | 83 |
| Poradnictwo prawne | 60 | 61 | 50 |

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile.

Z danych zawartych w tabeli wynika, iż liczba rodzin, które w latach 2019-2021 skorzystały ze specjalistycznego poradnictwa świadczonego przez specjalistów MOPS w Pile znacząco wzrosła. Świadczy to o dużym zapotrzebowaniu pilskich rodzin na tę formę wsparcia.

3.6. Działalność Klubu Integracji Społecznej

Klub Integracji Społecznej (KIS), funkcjonujący w strukturze Działu Aktywizacji Zawodowej i Społecznej MOPS w Pile, jest miejscem spotkań dla osób pozostających bez zatrudnienia, które poszukują możliwości własnego rozwoju. Warunkiem uczestnictwa w klubie jest zawarcie kontraktu socjalnego (o którym mowa w ustawie o pomocy społecznej). Nabór uczestników prowadzony jest w trybie ciągłym. Zajęcia w KIS umożliwiają uczestnikom poszerzenie umiejętności społecznych i zawodowych, wymianę doświadczeń, budowanie relacji, poznawanie konstruktywnych metod radzenia sobie ze stresem, komunikowania się i poszukiwania pracy. Uczestnik zajęć ma okazję do poznania osób będących w podobnej sytuacji życiowej. KIS zapewnia profesjonalne i przyjazne podejście prowadzących na zajęciach grupowych oraz spotkaniach indywidualnych.

W ramach działań realizowanych przez Klub Integracji Społecznej w latach 2019 – 2021 prowadzone były warsztaty i wykłady między innymi z zakresu

poszukiwania zatrudnienia, gospodarowania budżetem domowym, profilaktyki uzależnień oraz przemocy w rodzinie, edukacji zdrowotnej, tematyki opiekuńczo – wychowawcze. Zrealizowano zajęcia grupowe oraz konsultacje indywidualne. Poradnictwo specjalistyczne na rzecz osób bezrobotnych prowadzone było przez psychologów, pedagoga i pracowników socjalnych w ramach projektów socjalnych min. „Zawodowcy”, „Odkryj swój potencjał”, „Uwierz w siebie”. Klub Integracji Społecznej, jak i cały Dział Aktywizacji Zawodowej i Społecznej, współpracuje z wieloma instytucjami i organizacjami, w tym między innymi z Centrum Integracji Społecznej (CIS), które również świadczy usługi na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej osób długotrwale bezrobotnych, bezdomnych, czy uzależnionych.

3.7. Działalność projektowa MOPS w Pile

3.7.1. Projekt „Czas na rodzinę”

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile w okresie od 01.09.2019r. do 31.08.2022r. realizował projekt pod nazwą „Czas na rodzinę”, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014 – 2020, Osi Priorytetowej 7 Włączenie społeczne, Działanie 7.2 Usługi społeczne i zdrowotne, poddziałanie 7.2.2 Usługi społeczne i zdrowotne – projekty konkursowe.

Celem było wsparcie 180 rodzin przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze oraz zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poprzez utworzenie nowych miejsc świadczenia usług wsparcia. Rekrutacja uczestników prowadzona była przez cały okres trwania projektu, zgodnie z zasadą równości szans i niedyskryminacji oraz równości szans kobiet i mężczyzn. Poradnictwo specjalistyczne oraz wsparcie asystenta rodziny obejmowało tematy dotyczące włączenia mężczyzn w wypełnianie obowiązków rodzinnych, a kobiety w procesy podejmowania decyzji, przeciwdziałanie stereotypom płci i przemocy ze względu na płeć. W projekcie uczestniczyły w większości kobiety, ponieważ stanowią one większą grupę osób korzystających ze wsparcia asysty rodzinnej w MOPS w Pile. W projekcie mogły uczestniczyć osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Wszystkie pomieszczenia

MOPS i KIS są dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, co pozwoliło na ich udział w projekcie.

Łączna liczba uczestników objętych wsparciem w ramach projektu wyniosła 187 osób, z czego 181 osób ukończyło projekt zgodnie z zaplanowaną ścieżką wsparcia, w tym 140 osób ukończyło „Szkołę dla rodziców”. W poszczególnych latach realizacji projektu, liczba jego uczestników wynosiła odpowiednio:

- 81 osób w roku 2019,
- 108 osób w roku 2020,
- 156 osób w roku 2021
- 115 osób w roku 2022.

Nabór uczestników do projektu prowadzony był w sposób ciągły. Zaplanowana dla nich ścieżka wsparcia trwała, w zależności od potrzeb beneficjenta, od kilku do kilkunastu miesięcy. W przypadku niektórych osób udział w projekcie obejmował cały okres jego trwania. W związku z tym danych wskazanych wyżej nie należy sumować.

W ramach projektu uczestnicy zostali objęci:

- indywidualnym poradnictwem psychologicznym i pedagogicznym (także w miejscu zamieszkania rodziny);
- indywidualnym poradnictwem psychologicznym dla dzieci;
- grupową edukacją w formie cyklicznych warsztatów psychologicznych i pedagogicznych organizowanych w Klubie Integracji Społecznej;
- wsparciem grup samopomocowych w ramach „Kawiarenki dla Rodziców”(w I półroczu 2019r. zajęcia te prowadzone były pod nazwą „Kawiarenki dla Mam” i realizowane przez Zespół ds. Asysty Rodzinnej);
- wsparciem asystenta rodziny (rodziny wszystkich osób będących uczestnikami projektu);
- specjalistycznym poradnictwem grupowym w formie „Szkoły dla rodziców” (obejmowało ono 30 godzin zajęć).

3.7.2. Projekty socjalne na rzecz rodzin z dziećmi oraz osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków

Projekty socjalne realizowane były w funkcjonujących w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej Ośrodka Wsparcia oraz Klubie Integracji Społecznej.

W 2019r. i 2020r. w Ośrodku Wsparcia zrealizowano następujące projekty socjalne, skierowane do rodzin z dziećmi:

- ✓ **„Z myślą o dzieciach”**, w ramach którego przeprowadzono:
 - w roku 2019 – 11 wykładów i 5 warsztatów, w których uczestniczyło 17 osób (w tym 8 matek z dziećmi),
 - w roku 2020 – 2 wykłady i 3 warsztaty, w których uczestniczyły 22 osoby (w tym 5 matek z dziećmi);
- ✓ **„Porozmawiajmy”**, w ramach którego przeprowadzono:
 - w roku 2019 - 4 wykłady i 9 warsztatów, w których uczestniczyło 15 osób (w tym 7 matek z dziećmi),
 - w roku 2020 – 3 wykłady i 2 warsztaty, w których uczestniczyły 22 osoby (w tym 4 matki z dziećmi);
- ✓ **„Architekci zabawy”**, w ramach którego przeprowadzono:
 - w 2019r. - 9 warsztatów, w których udział wzięło 12 dorosłych osób i 9 dzieci,
 - w 2020r. - 1 spotkanie w formie warsztatów, w którym udział wzięło 21 dorosłych osób oraz 3 dzieci.

W 2021r. w Ośrodku Wsparcia zrealizowano natomiast 1 projekt socjalny (również dla rodzin z dziećmi) pod nazwą:

- ✓ **„Komunikacja – to proste, ale niełatwe...”**, w ramach którego przeprowadzono 16 zajęć, w tym 8 wykładów, w których uczestniczyły 23 osoby (w tym 8 matek z dziećmi).

W Klubie Integracji Społecznej projekty socjalne realizowane były w 2021r. w ramach Programu aktywizacji zawodowej i społecznej osób uzależnionych. Głównym celem tych działań było wzmacnianie motywacji do leczenia i utrzymywania abstynencji oraz wzrost poziomu wiedzy i umiejętności związanych z profilaktyką

uzależnień w kontekście podejmowania działań zmierzających do podjęcia i utrzymania zatrudnienia.

Projekty socjalne w ramach ww. programu:

- ✓ **„Przemoc zawsze zostawia ślady”** – zajęcia indywidualne i grupowe z psychologiem i pedagogiem, mające na celu wzrost poziomu wiedzy uczestników na temat zjawiska przemocy domowej, rówieśniczej i cyberprzemocy.
- ✓ **„Lepsza droga”** – zajęcia indywidualne i grupowe z psychologiem, pedagogiem i terapeutą ds. uzależnień mające na celu zmianę postaw i przekonań dotyczących zjawiska przemocy domowej.
- ✓ **„Kochaj. Szanuj”** – zajęcia indywidualne i grupowe z psychologiem, mające na celu kształtowanie prawidłowej postawy wobec problematyki przemocy domowej.
- ✓ **„Można Inaczej”** – zajęcia indywidualne i grupowe z pedagogiem ds. profilaktyki uzależnień i terapeutą ds. uzależnień, mające na celu wzrost wiedzy na temat mechanizmów uzależnienia od narkotyków i innych substancji psychoaktywnych
- ✓ **„Pułapka”** – zajęcia indywidualne i grupowe z pedagogiem ds. profilaktyki uzależnień i terapeutą ds. uzależnień, mające na celu kształtowanie prawidłowej postawy wobec zażywania substancji psychoaktywnych oraz problemu uzależnienia.
- ✓ **„Sens trzeźwego życia”** – zajęcia indywidualne i grupowe z pedagogiem ds. profilaktyki uzależnień i terapeutą ds. uzależnień, mające na celu kształtowanie postawy sprzyjającej ograniczeniu spożywania alkoholu oraz życiu w trzeźwości.
- ✓ **„Błędne koło”** – zajęcia indywidualne i grupowe z psychologiem, pedagogiem ds. profilaktyki uzależnień i terapeutą ds. uzależnień, mające na celu kształtowanie umiejętności psychologicznych i społecznych niezbędnych do zapobiegania problemom uzależnienia.
- ✓ **„Alternatywa KIS”** – zajęcia o charakterze integracyjno-edukacyjno-rekreacyjnym mające na celu propagowanie zdrowego stylu życia, w tym zdrowego odżywiania (wykład dietetyka), edukację w zakresie pozytywnych postaw wychowawczych i popularyzację form aktywnego spędzania czasu wolnego.
- ✓ **„Eko aktywni i kreatywni”** – zajęcia o charakterze integracyjno-edukacyjno-rekreacyjnym mające na celu propagowanie ekologii w życiu codziennym, popularyzację form aktywnego spędzania czasu wolnego, szczególnie w przestrzeni miejskiej służącej rekreacji i wypoczynkowi.

✓ „Pilska przyroda to nasza przygoda” – zajęcia o charakterze integracyjno-edukacyjno-rekreacyjnym mające na celu kształtowanie postaw ekologicznych i prozdrowotnych, edukację w zakresie pozytywnych postaw wychowawczych i popularyzację form aktywnego spędzania czasu wolnego.

W projektach tych udział wzięły 62 osoby.

3.8. Inne formy wsparcia rodzin z dziećmi

3.8.1. Placówka wsparcia dziennego

W latach 2019 - 2021 stałym zasobem, wspierającym rodziny w środowisku, była placówka wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży z terenu Piły prowadzona w formie opiekuńczej. Działalność w tym zakresie realizowana była przez Salezjańskie Stowarzyszenie Wychowania Młodzieży. W prowadzonym przez stowarzyszenie Oratorium realizowane były koła zainteresowań, a także inicjatywy tematyczne takie jak bale, festiwal, rajdy rowerowe, itp. W każdym z analizowanych lat Oratorium zabezpieczało miejsca dla 15 dzieci. W 2019 roku realnie na zajęcia uczęszczało 15 dzieci, natomiast w kolejnych dwóch latach udział wzięło 13 uczestników. Działalność placówki diagnozowała potrzeby dzieci, ale też ich rodzin, organizując w miarę możliwości adekwatną pomoc, a dla samych rodziców, możliwość podwyższenia umiejętności wychowawczych oraz wymiany doświadczeń z innymi rodzicami.

3.8.2. Prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych w świetlicach

Ważną formą wspierania dzieci są również świetlice, funkcjonujące przy szkołach podstawowych, w których realizowane były zajęcia socjoterapeutyczne.

W 2019r. oraz w pierwszym kwartale 2020r. świetlice prowadził Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile. W 2019r. funkcjonowało 10 świetlic, do których uczęszczało 160 dzieci, natomiast w okresie od stycznia do marca 2020r. funkcjonowało 9 świetlic, z których korzystało 118 dzieci.

Od kwietnia 2020r. zadania OPIRPA przejął Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile, który koordynuje zajęcia socjoterapeutyczne w świetlicach szkolnych. Ze względu na pandemię koronawirusa i wprowadzone w związku z nią zdalne nauczanie, zajęcia socjoterapeutyczne wznowiono od października 2020r. W

ostatnim kwartale 2020r. zajęcia socjoterapeutyczne odbywały się w 8 świetlicach, a skorzystało z nich 82 dzieci. W 2021r. natomiast w zajęciach w 10 świetlicach, koordynowanych przez MOPS w Pile, uczestniczyło 97 dzieci.

3.8.3. Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży

Zadania w zakresie organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży w latach 2019-2021 niezmiennie realizowane były przez organizacje pozarządowe, którym gmina Piła zleciła realizację tych zadań w drodze otwartego konkursu ofert, zgodnie z ustawą z 24 kwietnia 2004r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Zajęcia odbywały się w różnych formach, między innymi jako zajęcia taneczne, nauka gry w tenisa ziemnego, warsztaty czy pikniki. Działania te zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 10. Zajęcia dla dzieci i młodzieży prowadzone w latach 2019-2021 przez organizacje pozarządowe

| Zadanie | Realizator | Liczba uczestników | | |
|---|---|--------------------|------|------|
| | | 2019 | 2020 | 2021 |
| Organizowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z terenu Piły w formie zajęć tanecznych w dni wolne od nauki lub w godzinach popołudniowych | Stowarzyszenie Taneczne „Nie Bój Się Marzyć” Piła ul. Ludowa 35 | 10 | 10 | - |
| Organizowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z terenu Piły w formie zajęć nauki gry w tenisa ziemnego w dni wolne od nauki lub w godzinach popołudniowych | Uczniowski Klub Sportowy „Mario” Piła ul. Dąbrowskiego 131 | 10 | 15 | - |
| Organizacja działań promujących zdrowy styl życia połączonych z oddziaływaniem socjoterapeutycznym w ramach profilaktyki uzależnień dla dla dzieci i młodzieży z terenu Piły, polegających na stałych systematycznych zajęciach rekreacyjnych | Salezjańskie Stowarzyszenie Wychowania Młodzieży Piła, ul. św. Jana Bosko 1 | - | - | 15 |
| Organizacja działań promujących zdrowy styl życia połączonych z oddziaływaniem | ZHP Chorągiew Wielkopolska, | - | - | 706 |

| | | | | |
|--|--|---|---|------------|
| socjoterapeutycznym w ramach profilaktyki uzależnień dla dla dzieci i młodzieży z terenu Piły, polegających na ogólnodostępnych zajęciach rekreacyjnych dla wszystkich zainteresowanych | Hufiec Piła, al. Niepodległości 22 | | | |
| Organizacja działań promujących zdrowy styl życia połączonych z oddziaływaniem socjoterapeutycznym w ramach profilaktyki uzależnień dla dla dzieci i młodzieży z terenu Piły, polegających na ogólnodostępnych zajęciach rekreacyjnych dla wszystkich zainteresowanych | Klub „Capoeira” Piła, ul. L. Staffa 14 | - | - | 205 |
| Prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych w obszarze profilaktyki uzależnień i zachowań ryzykownych – realizacja rekomendowanego programu „Unplugged” | Stowarzyszenie „Lawendowe Wzgórza” Szczecinek ul. Kosińskiego 32/2 | - | - | 82 |
| „Dziecięce bajkowanie”- zadanie polegające na promowaniu wśród społeczności lokalnej z różnych dzielnic Piły metod radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania konfliktów, czy wyjścia z uzależnień | Akcja Humanitarna „Życie” Piła, ul. Okrzei 4a | - | - | 100 |
| „Niepodległościowy piknik profilaktyczny” – zadanie polegające na zorganizowaniu na pilskim lotnisku pikniku dla dzieci i młodzieży z terenu miasta Piły, w ramach którego odbyły się zajęcia sportowo – rekreacyjne uwzględniające realizację programu „Zdrowy tryb życia” | ZHP Chorągiew Wielkopolska Hufiec Piła Piła, al. Niepodległości 22 | - | - | 112 |
| Warsztaty profilaktyczne „Życie bez narkotyków” – zadanie polegające na przeprowadzeniu szkolenia z profilaktyki uzależnień od substancji psychoaktywnych dla młodzieży i osób dorosłych z określonego środowiska zawodowego (OSP, instruktorzy ZHP i inne), którzy swoją wiedzę wykorzystują na rzecz społeczności lokalnej | Stowarzyszenie „Bezpieczny Powiat” Piła, al. Niepodległości 122 | - | - | 20 |

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile

Jak wynika z powyższej tabeli w latach 2019 - 2021 w ramach organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży realizowane były zajęcia taneczne oraz nauka gry w tenisa zimnego dla niewielkich grup dzieci, rekrutowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile. W 2021 r. zajęcia dla dzieci i młodzieży, w ramach organizacji czasu wolnego, w większości miały charakter otwarty, ogólnodostępny dla wszystkich zainteresowanych. Ich tematyka dotyczyła przeciwdziałaniu negatywnym zjawiskom, np. uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie.

3.8.4. Działania animatora podwórkowego

Działania animatora podwórkowego to kolejna forma działań środowiskowych o charakterze profilaktycznym, skierowana do dzieci i młodzieży, realizowana przez animatorów – wychowawców podwórkowych. Realizują oni swoje działania na placach zabaw, gdzie gromadzą się dzieci, animując ich czas wolny, szczególnie poprzez aktywność sportową oraz gry i zabawy, z użyciem różnych pomocy metodycznych, np. chust animacyjnych, tuneli czy plansz do gier. Pedagogika podwórkowa ma charakter sezonowy i realizowana jest przede wszystkim w okresie wiosenno – letnim, zwłaszcza podczas wakacji. Ma ona za zadanie ograniczyć podejmowanie przez dzieci zachowań ryzykownych dając im możliwość spędzenia czasu w sposób atrakcyjny, zorganizowany przez życzliwych i pełnych energii dorosłych.

Praca podwórkowa w Pile realizowana była w 2021r. w okresie od czerwca do października przez 2 animatorów. Zrealizowali oni 22 działania animacyjne, w 3 lokalizacjach. Każdy z animatorów pracował z dziećmi i młodzieżą po 90 godzin.

Głównym celem podejmowanych działań było ograniczenie zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży.

Wśród celów szczegółowych znalazły się między innymi:

- wypracowanie nawyków związanych ze zdrowym stylem życia,
- rozwijanie umiejętności społecznych, w tym budowania prawidłowych relacji rówieśniczych,
- eliminacja utrwalonych negatywnych zachowań.

3.8.5. Organizacja letniego wypoczynku

Stałą formą wsparcia pilskich rodzin jest organizacja wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży. Zadanie to również było realizowane przez organizacje pozarządowe, którym gmina Piła zleciła je po przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert, zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2004r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

W roku 2019 w ramach ww. zadania pilskie dzieci uczestniczyły zarówno w koloniach, jak i półkoloniach. W kolejnych latach, z uwagi na zagrożenie wynikające z epidemii COVID – 19, odstąpiono od organizacji kolonii.

Udział dzieci i młodzieży w półkoloniach cieszy się niesłabnącym zainteresowaniem rodzin, wymagających wsparcia w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej, których zasoby nie umożliwiają sfinansowania wypoczynku letniego. Program wypoczynku zawierał elementy profilaktyki uzależnień. Szczegółowe informacje na ten temat zawarto w poniższej tabeli.

Tabela 11. Letni wypoczynek dla dzieci i młodzieży w latach 2019-2021

| Zadanie | Realizator | Liczba uczestników | | |
|---|---|--------------------|------|------|
| | | 2019 | 2020 | 2021 |
| Organizacja wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży z terenu Piły, polegające na organizacji dwutygodniowej półkolonii | Salezjańskie Stowarzyszenie Wychowania Młodzieży Piła ul. św. Jana Bosko 1 | 80 | 20 | 29 |
| Organizacja wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży z terenu Piły, polegające na organizacji dwutygodniowej półkolonii tanecznej | Stowarzyszenie Taneczne „Nie Bój Się Marzyć” Piła, ul. Ludowa 35 | 30 | 20 | 20 |
| Organizacja wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży z terenu Piły, polegające na organizacji dwutygodniowej półkolonii nauki gry w tenisa ziemnego | Uczniowski Klub Sportowy „MARIO” Piła, ul. Dąbrowskiego 131 | 20 | 20 | 20 |
| Organizacja wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży z terenu Piły, polegające na organizacji 10- dniowej kolonii w górach | Zachodniopomorski Związek Towarzystw Krzewienia Kultury Fizycznej Szczecin, ul. Garncarska 5 | 40 | | |

| | | | | |
|--|---|----|--|--|
| Organizacja wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży z terenu Piły, polegające na organizacji 10- dniowej kolonii nad morzem | Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Oświatowo – Wychowawczych im. Teresy Kras Lublin, ul. Fabryczna 15 | 40 | | |
|--|---|----|--|--|

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile

3.8.6. Usługi opiekuńcze świadczone na rzecz rodzin dziećmi

Rodzinom wychowującym dziecko z niepełnosprawnością udostępniane jest wsparcie w formie specjalistycznych usług opiekuńczych. W roku 2019 pomocą w tym zakresie zostało objętych 6 rodzin, a w nich 7 dzieci, w 2020 roku było to 5 rodzin i 5 dzieci, zaś w 2021 roku 7 rodzin, a w nich 8 dzieci. W ramach usług opiekuńczych dla dzieci, w zależności od indywidualnych potrzeb, świadczone jest wsparcie z zakresu rehabilitacji ruchowej oraz pedagoga, logopedy i psychologa. Ta forma pomocy ma na celu realną poprawę jakości życia dzieci i ich rodzin, poprzez zminimalizowanie skutków niepełnosprawności w ich codziennym funkcjonowaniu.

3.9. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Rodziny w kryzysie przemocy są obejmowane działaniami w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 – 2025. W celu skutecznego współdziałania specjalistów różnych dziedzin w rozwiązywaniu problemu przemocy, w gminie Piła funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w skład którego wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, prokuratury, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz kuratorzy sądowi. Do zadań ww. zespołu należy min. koordynowanie działań podejmowanych w ramach procedury „Niebieskie Karty” oraz pracy grup roboczych.

W strukturze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile funkcjonuje trzyosobowy Zespół ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w skład którego wchodzi specjaliści pracy socjalnej. Zarówno ww. specjaliści jak i pozostali pracownicy socjalni, a w niektórych przypadkach asystenci rodziny, działają w ramach grup roboczych zgodnie z procedurą „Niebieskie Karty”.

Grupy robocze obejmują profesjonalnym wsparciem osoby doznające, jak też stosujące przemoc. Pracownicy socjalni, wraz ze specjalistami z innych dziedzin, w ramach ww. grup, opracowują plany pomocy rodzinie. Ważnym elementem pomocy świadczonej w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Pile jest bezpłatna, profesjonalna pomoc psychologiczna i prawna oraz programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc.

Tabela 12. Realizacja procedur "Niebieskie Karty" na przestrzeni lat 2019 - 2021

| Wyszczególnienie | 2019 | 2020 | 2021 |
|---|-------------|-------------|-------------|
| Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” | 379 | 391 | 383 |
| Liczba prowadzonych procedur „Niebieskie Karty” | 468 | 470 | 464 |
| Liczba prowadzonych procedur „Niebieskie Karty”, gdzie jako osoby doświadczające przemocy wskazane zostały dzieci | 44 | 59 | 56 |

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile

Na przestrzeni omawianych lat liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” utrzymywała się na zbliżonym poziomie.

Procedury, w których jako osoby doświadczające przemocy wskazane zostały dzieci, stanowiły w kolejnych latach odpowiednio: 9,4% w roku 2019, 12,6% w 2020r. oraz 12,1% w 2021r. wszystkich prowadzonych procedur w danym roku.

3.10. Współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej

Współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej, zgodnie z art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jest zadaniem własnym gminy, w związku z czym gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi obowiązkowo wydatki na ten cel, w wymiarze:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Wydatki gminy związane ze współfinansowaniem pobytu dzieci w pieczy zastępczej w latach 2019-2021 przedstawiały się następująco:

Tabela 13. Wydatki gminy Piła na utrzymanie dzieci w różnych formach pieczy zastępczej w latach 2019-2021

| Wyszczególnienie | 2019 | 2020 | 2021 |
|---|--------------|--------------|--------------|
| Wydatki na opiekę i wychowanie dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych | 1 065 029 zł | 1 285 026 zł | 1 262 773 zł |
| Wydatki na opiekę i wychowanie dzieci w rodzinach zastępczych | 491 821 zł | 540 976 zł | 594 883 zł |

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile

3.11. Instytucje działające w obszarze wsparcia rodziny na terenie gminy Piła

Całokształt działań realizowanych na terenie gminy Piła w zakresie wspierania rodziny możliwy jest dzięki współpracy wielu podmiotów. Zdecydowanym atutem Piły jest szeroko rozwinięta struktura organizacji pozarządowych oraz wszelkie inicjatywy społeczne działające na rzecz rodzin.

Do zasobów gminy Piła, które umożliwiają realizację szerokiego spektrum działań na rzecz wspierania rodzin, należą:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile, ul. Kwiatowa 5,
- Zespół Interdyscyplinarnej ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Pile, ul. Kwiatowa 5,
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, ul. Spacerowa 23,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pile, al. Niepodległości 37,
- Placówka Opiekuńczo- Wychowawcza w Pile, ul. Rydygiera 23,
- Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Pile, ul. Rydygiera 23,
- Sąd Rejonowy w Pile, al. Powstańców Wlkp. 79,
- II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej ds. Rodzinnych, al. Powstańców Wlkp 79,
- Komenda Powiatowa Policji w Pile, ul Bydgoska 117,

- Zespół Poradni Psychologiczno- Pedagogicznych w Pile, ul. Sikorskiego 19,
- organizacje pozarządowe, w tym:
 - ✓ Stowarzyszenie Pomocy Humanitarnej w Pile, ul Węglowa 9,
 - ✓ Związek Stowarzyszeń – Pilski Bank Żywności, ul. Motylewska 24,
 - ✓ Akcja Humanitarna „Życie”, ul. Okrzei 4a,
 - ✓ Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu w Pile, ul. 11 Listopada 28,
 - ✓ Pilskie Centrum Pomocy Bliźniemu Monar Markot, ul. Długosza 33,
 - ✓ Wielkopolskie Centrum Pomocy Bliźniemu, al. Niepodległości 135,
 - ✓ Salezjańskie Stowarzyszenie Wychowania Młodzieży, ul. św Jana Bosko
 - ✓ Stowarzyszenie Taneczne „Nie Bój Się Marzyć”, ul. Ludowa 35,
 - ✓ Uczniowski Klub Sportowy „MARIO”, ul. Dąbrowskiego 131,
 - ✓ ZHP Chorągiew Wielkopolska, Hufiec Piła, al. Niepodległości 22,
 - ✓ Klub „Capoeira”, ul. L. Staffa 14,
 - ✓ Stowarzyszenie „Bezpieczny Powiat” , al. Niepodległości 122
 - ✓ Centrum Charytatywno- Opiekuńczo Caritas p.w. Matki Bożej z Loudres w Pile, ul. Kossaka 16,
- kościoły i związki wyznaniowe.

Kontynuacja działań na rzecz wsparcia rodzin z dziećmi jest konieczna również w kolejnych latach. Powinna mieć ona charakter zarówno finansowy jak i niefinansowy i być oparta między innymi na działaniach specjalistów, w tym asystentów rodziny, pracowników socjalnych, pedagogów, psychologów, terapeutów i innych specjalistów, z którymi zostanie nawiązana współpraca. Współpraca instytucji oraz organizacji pozarządowych, działających w obszarze wspierania rodzin i dzieci, pozwoli wykorzystać w pełni potencjał gminy na rzecz pomocy rodzinom mającym trudności opiekuńczo-wychowawcze (zarówno długotrwałej, jak i w sytuacjach kryzysowych). Istotnym elementem prowadzonych działań jest również stałe podnoszenie kompetencji specjalistów.

4. Cele i zadania Gminnego Programu Wspierania Rodziny Miasta Piły na lata 2023-2025

4.1. Cel główny

Tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu rodzin poprzez rozwijanie działań profilaktycznych oraz wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej

4.2. Cele szczegółowe

4.2.1. Cel szczegółowy 1

Poprawa funkcjonowania rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zagrożonych wykluczeniem społecznym

| Mierniki | Wskaźniki | Realizatorzy/ partnerzy |
|---|---|--|
| 1.1. Świadczenie specjalistycznego poradnictwa | | |
| ✓ liczba rodzin korzystających ze specjalistycznego poradnictwa | ✓ Nie mniej niż 600 rodzin rocznie | ✓ Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile |
| ✓ liczba specjalistów świadczących poradnictwo | ✓ utrzymanie liczby specjalistów co najmniej na dotychczasowym poziomie | |
| 1.2. Prowadzenie pracy socjalnej z rodziną | | |
| ✓ liczba rodzin objętych pracą socjalną | ✓ wzrost liczby rodzin objętych pracą socjalną o 20% | ✓ Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile |

| | | |
|---|---|--|
| ✓ liczba pracowników socjalnych | ✓ utrzymanie zatrudnienia co najmniej na poziomie ustawowego standardu | |
| 1.3. Wsparcie rodzin w formie asysty rodzinnej | | |
| ✓ liczba rodzin objętych po raz pierwszy asystą rodzinną | ✓ objęcie asystą rodzinną po raz pierwszy co najmniej 40 rodzin rocznie | ✓ Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile |
| ✓ liczba rodzin, które zakończą współpracę z asystentem rodziny z powodu realizacji planu pracy z rodziną | ✓ przynajmniej 40 % rodzin w każdym roku, w których zakończono asystę | |
| ✓ liczba asystentów rodziny | ✓ zwiększenie liczby asystentów rodziny o 20% | |
| 1.4. Monitorowanie sytuacji rodzin po zakończeniu asysty rodzinnej | | |
| ✓ liczba rodzin objętych monitoringiem | ✓ objęcie monitoringiem 100% rodzin, które zakończyły asystę w związku z realizacją planu pracy z rodziną | ✓ Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile ✓ Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie ✓ Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie ✓ Sąd Rejonowy w Pile Wydział III Rodzinny i Nieletnich |

| 1.5. Działalność placówki wsparcia dziennego | | |
|---|---|---|
| <ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba placówek wsparcia dziennego | <ul style="list-style-type: none"> ✓ prowadzenie co najmniej jednej placówki wsparcia dziennego | <ul style="list-style-type: none"> ✓ Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile ✓ organizacje pozarządowe ✓ Sąd Rejonowy w Pile |
| 1.6. Działania animatora podwórkowego | | |
| <ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba zorganizowanych działań animacyjnych ✓ liczba animatorów realizujących działania ✓ liczba miejsc, w których prowadzone były działania animacyjne | <ul style="list-style-type: none"> ✓ zwiększenie o 10% w stosunku do stanu obecnego ✓ utrzymanie co najmniej na poziomie z roku 2021 ✓ zwiększenie o 2 liczby miejsc, w których prowadzone będą działania animacyjne | <ul style="list-style-type: none"> ✓ Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile ✓ organizacje pozarządowe |
| 1.7. Działania w zakresie integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym | | |
| <ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba osób objętych działaniami Klubu Integracji Społecznej ✓ liczba osób skierowanych do Centrum Integracji Społecznej ✓ liczba grup wsparcia | <ul style="list-style-type: none"> ✓ wzrost o 10% w stosunku do stanu obecnego ✓ wzrost o 10% w stosunku do stanu obecnego ✓ utrzymanie co najmniej na dotychczasowym poziomie | <ul style="list-style-type: none"> ✓ Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile ✓ Młodzieżowe Biuro Pracy OHP ✓ organizacje pozarządowe ✓ Centrum Integracji Społecznej |

| | | |
|---|--|--|
| <ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba zorganizowanych spotkań i warsztatów ✓ liczba osób uczestniczących w projektach socjalnych | <ul style="list-style-type: none"> ✓ zwiększenie o 10% liczby zorganizowanych spotkań i warsztatów realizowanych w ramach projektów socjalnych ✓ utrzymanie co najmniej na dotychczasowym poziomie | |
| 1.8. Realizacja działań profilaktycznych dla rodzin zagrożonych uzależnieniem | | |
| <ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba zrealizowanych programów profilaktycznych ✓ liczba osób uczestniczących w programach ✓ liczba dzieci uczestniczących w zajęciach socjoterapeutycznych realizowanych w świetlicach ✓ liczba dzieci uczestniczących w letnim wypoczynku | <ul style="list-style-type: none"> ✓ utrzymanie co najmniej na dotychczasowym poziomie ✓ utrzymanie co najmniej na dotychczasowym poziomie ✓ utrzymanie co najmniej na dotychczasowym poziomie ✓ utrzymanie co najmniej na dotychczasowym poziomie | <ul style="list-style-type: none"> ✓ Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile ✓ szkoły podstawowe z terenu miasta ✓ organizacje pozarządowe |

4.2.2. Cel szczegółowy 2

Rozwój lokalnego systemu wspierania rodzin przeżywających trudności w procesie wychowania i społecznej integracji

| Mierniki | Wskaźniki | Realizatorzy/ partnerzy |
|--|--|---|
| 2.1. Współpraca z organizacjami pozarządowymi na rzecz pomocy rodzinie | | |
| <ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba zadań zleczanych do realizacji organizacjom pozarządowym | <ul style="list-style-type: none"> ✓ zwiększenie o 20% w stosunku do stanu obecnego | <ul style="list-style-type: none"> ✓ Urząd Miasta Piły ✓ Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile ✓ organizacje pozarządowe |
| 2.2. Podnoszenie kompetencji osób pracujących z rodzinami, w tym asystentów rodziny i pracowników socjalnych | | |
| <ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba szkoleń, warsztatów, konferencji ✓ liczba superwizji ✓ liczba osób uczestniczących w różnych formach doskonalenia zawodowego | <ul style="list-style-type: none"> ✓ co najmniej 10 szkoleń, warsztatów, konferencji w każdym roku ✓ co najmniej 2 superwizje w każdym roku ✓ co najmniej 35 osób w każdym roku | <ul style="list-style-type: none"> ✓ Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile ✓ Urząd Miasta Piły ✓ podmioty zewnętrzne |
| 2.3. Upowszechnianie wśród mieszkańców gminy Piła wiedzy na temat form wspierania rodziny | | |
| <ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba przedsięwzięć promujących formy wspierania rodziny, w tym kampanii społecznych, spotkań edukacyjnych itp. ✓ liczba materiałów promocyjnych, w tym ulotek, broszur, plakatów itp. | <ul style="list-style-type: none"> ✓ zrealizowanie co najmniej 5 przedsięwzięć rocznie ✓ dystrybucja co najmniej 2000 szt. materiałów | <ul style="list-style-type: none"> ✓ Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile ✓ Urząd Miasta Piły ✓ Komenda Powiatowa Policji w Pile |

| | | |
|--|----------------------------|---|
| | promocyjnych w każdym roku | <ul style="list-style-type: none"> ✓ jednostki oświatowe ✓ organizacje pozarządowe ✓ kościoły i związki wyznaniowe |
|--|----------------------------|---|

4.2.3. Cel szczegółowy 3

Wspieranie rodzin biologicznych w działaniach na rzecz powrotu dzieci z pieczy zastępczej

| Mierniki | Wskaźniki | Realizatorzy/ partnerzy |
|--|--|--|
| 3.1. Praca z rodzinami biologicznymi na rzecz powrotu dzieci do domu rodzinnego | | |
| <ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba rodzin biologicznych, z którymi prowadzona jest praca | <ul style="list-style-type: none"> ✓ zwiększenie o 20% w stosunku do stanu obecnego | <ul style="list-style-type: none"> ✓ Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile ✓ powiatowe centra pomocy rodzinie ✓ placówki opiekuńczo-wychowawcze ✓ rodziny zastępcze |
| 3.2. Prowadzenie pracy z rodzinami, których dzieci wróciły pod opiekę rodziców biologicznych | | |
| <ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba rodzin biologicznych, do których dzieci powróciły z pieczy zastępczej ✓ liczba dzieci, które wróciły z pieczy zastępczej pod opiekę rodziców biologicznych | <ul style="list-style-type: none"> ✓ zwiększenie o 20% w stosunku do stanu obecnego ✓ zwiększenie o 20% w stosunku do stanu obecnego | <ul style="list-style-type: none"> ✓ Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile ✓ Sąd Rejonowy w Pile ✓ II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Spraw Rodzinnych |

5. Źródła finansowania Programu

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny Miasta Piły na lata 2023-2025 odbywać się będzie w ramach środków budżetu Gminy Piła, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł min. funduszy zewnętrznych, w tym rządowych, pozarządowych, programów celowych i funduszy unijnych. Zgodnie z art. 197 oraz art. 247. ust.4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jednostki samorządu terytorialnego mogą otrzymywać dotacje celowe z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych z zakresu realizacji zadań wspierania rodziny, przy czym wysokość dotacji nie może przekroczyć 50 % wydatków przeznaczonych na realizację zadania.

6. Monitoring i ewaluacja Programu

Program będzie podlegał monitoringowi polegającemu na bieżącym gromadzeniu i analizowaniu danych dotyczących stanu jego realizacji. Systematycznie zbierane informacje pozwolą kontrolować stopień realizacji przyjętych w nim przedsięwzięć. Pozwoli to na ustalenie obszarów, które zostaną poddane ewaluacji.

Informacje o realizacji Programu, każdego roku w terminie do 31 marca, będą przekazywane Radzie Miasta Piły, w ramach sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny, o którym mowa w art. 179 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Program współtworzył zespół ds. opracowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny Miasta Piły na lata 2023-2025 w składzie:

Monika Burkiewicz – asystent rodziny,

Iwona Krystek – specjalista pracy socjalnej

Karolina Rachwał.- pracownik socjalny

Paulina Szarzyńska-Bohdanowicz – asystent rodziny

Marta Wiśniewska – asystent rodziny

Nadzór merytoryczny: Agnieszka Sindrewicz – kierownik Zespołu ds. asysty rodzinnej

Spis wykresów i tabel

- Tabela 1.** Dane dot. rodzin korzystających w latach 2019 – 2021 ze świadczeń z pomocy społecznej przyznanych decyzją administracyjną
- Tabela 2.** Wybrane powody przyznania pomocy społecznej w latach 2019 – 2021
- Tabela 3.** Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą MOPS w Pile w latach 2019-2021
- Tabela 4.** Rodziny objęte pomocą w formie zasiłku okresowego oraz opłacania posiłków w szkołach i przedszkolach
- Tabela 5.** Dzieci objęte pomocą w formie dożywiania w szkołach i przedszkolach
- Tabela 6.** Rodziny objęta pomocą w formie pracy socjalnej
- Tabela 7.** Wybrane świadczenia dla rodzin z dziećmi przyznane w latach 2019-2021
- Tabela 8.** Typy rodzin objętych asystą w latach 2019-2021
- Tabela 9.** Specjalistyczne wsparcie dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze
- Tabela 10.** Zajęcia dla dzieci i młodzieży prowadzone w latach 2019-2021 przez organizacje pozarządowe
- Tabela 11.** Letni wypoczynek dla dzieci i młodzieży w latach 2019-2021
- Tabela 12.** Realizacja procedur „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2019-2021
- Tabela 13.** Wydatki gminy Piła na utrzymanie dzieci w różnych formach pieczy zastępczej w latach 2019-2021
-
- Wykres 1.** Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny oraz wychowujące się w nich dzieci w latach 2019-2021
- Wykres 2.** Rodziny objęte po raz pierwszy wsparciem asystenta rodziny w latach 2019-2021 oraz rodziny, z którymi w tym okresie zakończono pracę
- Wykres 3.** Powody zakończenia pracy asystentów z rodzinami w latach 2019-2021